

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 11 grudnia 2019 r., wydanym w sprawie z powództwa S. P. przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S. o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności, Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy w postaci nakazu zapłaty z dnia 12 października 2001 r., wydanego przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu w sprawie XI Nc 244/01 opatrzonego klauzulą wykonalności nadaną postanowieniem z dnia 10 czerwca 2005 r., wydanym w sprawie I Co 114/05, w części, to jest w zakresie egzekwowanych odsetek od kwoty 41.221,40 zł za okres od dnia 24 września 2001 r. do dnia 11 sierpnia 2011 r., oddalił powództwo w pozostałej części, a szczegółowe rozliczenie kosztów procesu pozostawił referendarzowi sądowemu przy zachowaniu zasady, że powód uległ tylko w zakresie nieznacznej części swojego żądania i zachodzą podstawy do nałożenia na pozwanego obowiązku zwrotu kosztów postępowania w całości.

Apelację od tego orzeczenia wniosła strona pozwana, zaskarżając je w zakresie rozstrzygnięcia pozbawiającego wykonalności przedmiotowy tytuł wykonawczy co do odsetek od dnia 24 września 2001 r. do dnia 12 marca 2002 r. oraz od dnia 6 sierpnia 2008 r. do dnia 11 sierpnia 2011 r., a także w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu, domagając się zmiany tego orzeczenia poprzez pozbawienie wykonalności tego tytułu jedynie w zakresie odsetek od dnia 13 marca 2002 r. do dnia 5 sierpnia 2008 r. i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu pierwszoinstancyjnym wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas od uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty, a także zasądzenia od powoda na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas od uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucono naruszenie:

- art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 230 k.p.c. przez sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, mającą wpływ na treść rozstrzygnięcia i polegającą na błędnym przyjęciu, że pozwana nie kwestionowała, że roszczenie odsetkowe przedawniło się za okres od dnia 24 września 2001 r. do dnia 11 sierpnia 2001 r., chociaż pozwana zaprzeczyła temu w odpowiedzi na pozew i konsekwentnie wnosila o oddalenie powództwa także w tym zakresie;
- art. 101 k.p.c. poprzez jego pominięcie i uznanie, że koszty postępowania winny obciążać pozwaną;
- art. 840 § 1 pkt. 2 k.p.c. przez jego błędną interpretację i niewłaściwe przyjęcie, że zachodzą przesłanki do pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w zakresie:

kwot wyegzekwowanych w toku postępowań egzekucyjnych i zaliczonych na spłatę odsetek za okres od dnia 24 września 2001 r. do dnia 12 marca 2002 r.;

odsetek za okres od dnia 6 sierpnia 2008 r. do dnia 11 sierpnia 2011 r., podczas gdy bieg przedawnienia należności wynikających z tytułu wykonawczego został przerwany w dniu 5 sierpnia 2011 r., wobec czego nie mogły ulec przedawnieniu odsetki za okres od dnia 6 sierpnia 2008 r. do dnia 11 sierpnia 2011 r.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od skarżącej na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych i z ustawowymi odsetkami, stosownie do art. 98 § 1¹ k.p.c., a także o przyznanie ze Skarbu Państwa – Sądowi Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym, które nie zostały pokryte w całości ani w części.

Sąd Okręgowy dodatkowo ustalił następujące okoliczności faktyczne:

W dniu 10 grudnia 2001 r. nakaz zapłaty z dnia 12 października 2001 r., wydany przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu w sprawie XI Nc 244/01, był prawomocny i nadano mu klauzulę wykonalności na rzecz wierzyciela wymienionego w tytule egzekucyjnym, tj. Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej im. F. S. w G. (odpis nakazu wraz ze stwierdzeniem prawomocności i klauzulą wykonalności, k. 82).

W dniu 31 marca 2003 r. Komornik Sądowy rewiru III przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi umorzył na podstawie art. 824 § 1 pkt. 3 k.p.c. postępowanie egzekucyjne prowadzone w sprawie III Km 41/02 na podstawie tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty z dnia 12 października 2001 r., wydanego przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu w sprawie XI Nc 244/01, któremu nadano klauzulę wykonalności na rzecz Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej im. F. S. w G. – wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji prowadzonej przeciwko dłużnikom S. P. i A. B. (postanowienie, k. 86).

W dniu 8 sierpnia 2008 r. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S. nadała do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim M. B. przesyłkę zawierającą wniosek o wszczęcie egzekucji przeciwko dłużnikom A. B., T. M. i S. P., co zapoczątkowało postępowanie egzekucyjne w sprawie Km 10169/11 (koperta we wszytej do akt kosztulce, k. 9 załączonych akt Km 2950/17 Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi A. K.).

Postępowanie egzekucyjne w sprawie Km 10169/11 Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim M. B. (obecnie Km 2950/17 Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi A. K.) toczy się na podstawie dwóch tytułów wykonawczych, tj. tytułu w postaci nakazu zapłaty z dnia 12 października 2001 r., wydanego przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu w sprawie XI Nc 244/01 opatrzonego klauzulą wykonalności na rzecz pozwanego i przeciwko powodowi, nadaną postanowieniem z dnia 10 czerwca 2005 r., wydanym w sprawie I Co 114/05 oraz tytułu w postaci tego samego nakazu zapłaty opatrzonego klauzulą wykonalności nadaną postanowieniem z dnia 16 października 2006 r. w sprawie I Co 241/06 na rzecz pozwanego i przeciwko A. B. i T. M. (tytuły wykonawcze we wszytej do akt kosztulce, k. 9 załączonych akt Km 2950/17 Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi A. K.).

Należności w toku postępowania egzekucyjnego w sprawie Km 10169/11 Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim M. B. (obecnie Km 2950/17 Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi A. K.) zostały wyegzekwowane od dłużników A. B. i T. M. (karta rozliczeniowa w załączonych aktach Km 2950/17 Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi A. K.).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się zasadna w pewnym zakresie i skutkowałą częściową zmianą zaskarżonego wyroku. Uzasadnienie zaskarżonego wyroku dobitnie świadczy o rażących błędach, które popełnił Sąd I instancji, a pewna część zawartych tam wywodów jest w ogóle niezrozumiała w zestawieniu z materiałem zawartym w aktach sprawy. Poczynione w postępowaniu pierwszoinstancyjnym ustalenia faktyczne wymagały uzupełnienia i korekty w powyższym zakresie, natomiast w pozostałej części mogą one posłużyć na etapie postępowania apelacyjnego jako elementy podstawy faktycznej, do której zostaną zastosowane przepisy obowiązującego prawa.

W przedstawionych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku rozważaniach prawnych, po zacytowaniu pełnej treści obszernych fragmentów Kodeksu cywilnego i Kodeksu postępowania cywilnego, tj. art. 840 § 1 k.p.c., art. 117 k.c., art. 118 k.c., art. 359 k.c., art. 120 § 1 k.c., art. 125 k.c. i art. 123 pkt. 1 k.c. oraz wyjaśnieniu czytelnikowi, że odsetki są świadczeniem okresowym, a ponadto choć mają charakter akcesoryjny, to po jego powstaniu roszczenie o ich zapłatę staje się niezależne od istnienia wierzytelności głównej – co zajęło przeszło dwie strony tekstu – Sąd przystąpił do zastosowania tych unormowań do okoliczności rozpoznawanej sprawy, lakonicznie stwierdzając, że doszedł do przekonania, iż objęte przedmiotowym tytułem wykonawczym roszczenie odsetkowe uległo przedawnieniu w okresie od dnia 24 września 2001 r. (czyli od początku okresu odsetkowego wskazanego w tytule) do dnia 11

sierpnia 2011 r. Na uzasadnienie tej konkluzji podał, że „(...) wniosek o nadanie klauzuli wykonalności w trybie 788 k.p.c. przerwał bieg terminu przedawnienia odsetek, co oznacza, że nieprzedawnione są jedynie odsetki za okres trzech lat poprzedzających złożenie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności (...)”, a argumentację tę wzmocnił ponadto stwierdzeniem, iż „(...) bezspornym jest, że roszczenie uległo we wskazanym okresie przedawnieniu (...)” oraz że „(...) pozwany nie kwestionował tej okoliczności (...)”. Analizując ten tok rozumowania, zgodzić się należy w pierwszej kolejności ze skarżącym, że Sąd meriti wprost minął się z prawdą, wywodząc, iż pozwany nie kwestionował zaistnienia przedawnienia roszczenia odsetkowego we wskazanym powyżej okresie jako podstawy pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w tej części, gdyż już w odpowiedzi na pozew (co notabene opisane zostało we wcześniejszych fragmentach uzasadnienia wyroku) uznał wprawdzie powództwo za zasadne z powodu przedawnienia, ale tylko w odniesieniu do roszczenia odsetkowego za okres od dnia 13 marca 2002 r. do dnia 5 sierpnia 2008 r. i stanowiska swego nie zmienił w dalszym toku postępowania. Lektura jednozdaniowego rozumowania Sądu, przywołanego dalej dla uzasadnienia wydanego rozstrzygnięcia, prowadzi do wniosku, że w żadnym zakresie nie wyjaśniono tam, z jakich przyczyn uznano, iż roszczenie odsetkowe objęte tytułem przedawniło się co do odsetek naliczanych już od dnia 12 września 2001 r., zaś w ramach wywodów odnoszących się do końcowego dnia okresu, za który odsetki należało uznać za przedawnione, Sąd podał jedynie, że nieprzedawnione są odsetki za okres 3 lat przed nadaniem klauzuli wykonalności, co nie wyjaśnia niczego, w szczególności nie daje odpowiedzi, skąd wzięła się wskazana data i co z nią właściwie ma wspólnego chwila nadania przedmiotowemu tytułowi klauzuli wykonalności.

Przystępując do rzetelnego osądzenia tej sprawy w granicach wyznaczonych przez zakres zaskarżenia apelacją i biorąc pod uwagę to, że obowiązkiem Sądu II instancji jest prawidłowe zastosowanie przepisów prawa materialnego, choćby ewentualne ich naruszenie nie było objęte zarzutami apelacyjnymi, podnieść trzeba, iż w istocie przedawnienie roszczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym stanowi przesłankę z art. 840 § 1 pkt. 2 k.p.c. do pozbawienia tego tytułu wykonalności, a z art. 118 k.c. w brzmieniu obowiązującym przed nowelizacją dokonaną ustawą z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 1104) wynika, iż termin przedawnienia roszczeń okresowych – do których należą roszczenia odsetkowe – wynosi 3 lata. Jednocześnie w myśl art. 125 § 1 k.c. – także w brzmieniu przed nowelizacją – jeśli roszczenie okresowe stwierdzone jest prawomocnym orzeczeniem sądowym, to przedawnia się z upływem lat 10, zaś przedawnieniu trzyletniemu podlegają tylko roszczenia o świadczenia okresowe należne w przyszłości. Nie ma wątpliwości w doktrynie i orzecznictwie, że granicą jest tu chwila uprawomocnienia się orzeczenia, a w konsekwencji roszczenia odsetkowe za okres do tego momentu przedawniają się w terminie z art. 125 § 1 zd. I k.c., a należne po nim w terminie z art. 125 § 1 zd. II k.c. (tak np. w wyroku SN z dnia 15 stycznia 2014 r., I CSK 197/13, OSNC Nr 10 z 2014 r., poz. 106, w wyroku SN z dnia 12 lutego 2015 r., IV CSK 272/14, niepubl. lub w wyroku SN z dnia 20 maja 2015 r., I CNP 28/14, niepubl. i w wielu innych orzeczeniach).

Oznacza to na gruncie rozpoznawanej sprawy, że skoro nakaz zapłaty stanowiący tytuł egzekucyjny uprawomocnił się z dniem 10 grudnia 2001 r. – czego, nawiasem mówiąc, Sąd Rejonowy, zaniechał ustalić – to przed nowelizacją prawa dokonaną ustawą z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 1104) termin przedawnienia odsetek za okres od 24 września 2001 r. do dnia 9 grudnia 2001 r. wynosił lat 10, ale termin przedawnienia odsetek za okres po 10 grudnia 2001 r. wynosił lat 3, co z pewnością jest nie bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Jak wynika z ustalonego stanu faktycznego sprawy, po uprawomocnieniu się nakazu zapłaty i nadaniu mu klauzuli wykonalności na rzecz wymienionego w nakazie wierzyciela bieg przedawnienia roszczeń objętych tytułem został przerwany przed upływem 15 miesięcy, gdyż zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne, w czasie którego, w myśl art. 124 § 2 k.c., termin przedawnienia nie biegł i stosownie do art. 124 § 1 k.c. rozpoczął swój bieg na nowo po jego umorzeniu postanowieniem z dnia 31 marca 2003 r. w oparciu o art. 824 § 1 pkt. 3 k.p.c., następnie znów przed upływem kilkunastu miesięcy przedawnienie zostało przerwane i rozpoczęło swój bieg na nowo od dnia 10 czerwca 2005 r., kiedy to nadano klauzulę wykonalności na rzecz pozwanego, zaś po upływie kolejnych dwóch miesięcy ponownie przerwano bieg przedawnienia przez złożenie wniosku egzekucyjnego, a przedawnienie ponownie rozpoczęło bieg z chwilą umorzenia postępowania w dniu 10 listopada 2005 r., czego przyczyną i tym razem była bezskuteczność egzekucji. Oznacza to, że do tego momentu nie upłynął ani 10-letni termin przedawnienia odsetek naliczonych do dnia uprawomocnienia się nakazu zapłaty, ani

też 3-letni termin przedawnienia odsetek należnych za okres po tym dniu. Kolejną czynnością przerywającą bieg przedawnienia było złożenie wniosku egzekucyjnego w dniu 8 sierpnia 2011 r. i błędne jest ustalenie Sądu I instancji, że miało to miejsce w dniu 12 sierpnia 2011 r., gdyż Sąd ten zlekceważył fakt, że wniosek ten został nadany pocztą – o czym świadczy znajdująca się w aktach egzekucyjnych koperta – zaś z treści 165 § 2 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. wynika, że oddanie pisma procesowego w formie przesyłki poleconej w polskiej placówce pocztowej jest równoznaczne z wniesieniem go do organu egzekucyjnego. Od dnia 8 sierpnia 2011 r. termin przedawnienia nie biegnie, stosownie do art. 124 § 2 k.c., gdyż wszczęte w ten sposób postępowanie egzekucyjne trwa do chwili obecnej.

Wynika stąd jasno, że najdłuższy czas nieprzerwanego biegu przedawnienia to okres niecałych 6 lat pomiędzy dniem 10 listopada 2005 r. i 8 sierpnia 2011 r. (wszystkie pozostałe okresy były znacząco krótsze niż 3 lata), w którym niewątpliwie nie mógł upłynąć termin przedawnienia 10-letniego stosowany do odsetek należnych do dnia uprawomocnienia się nakazu zapłaty, tj. od 24 września 2001 r. do dnia 9 grudnia 2001 r. Nie upłynął też termin przedawnienia odsetek naliczonych za okres od dnia poprzedzającego o 3 lata złożenie wniosku egzekucyjnego w dniu 8 sierpnia 2011 r. (nie zaś od dnia poprzedzającego złożenie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności, jak pozwolił sobie stwierdzić Sąd meriti), tj. od dnia 8 sierpnia 2008 r. do chwili obecnej. Przedawniły się natomiast odsetki za okres od dnia 10 grudnia 2001 r. do dnia 10 listopada 2005 r., w przypadku których bieg 3-letniego terminu rozpoczął się z dniem umorzenia postępowania egzekucyjnego oraz odsetki należne za okres od dnia 11 listopada 2005 r. do dnia 7 sierpnia 2008 r., w przypadku których 3-letni termin biegł od dnia ich wymagalności w każdym kolejnym dniu i zdążył każdorazowo upłynąć przez dzień przerwania biegu przedawnienia wskutek złożenia wniosku egzekucyjnego. Skarżący ma więc rację, podnosząc zarzut naruszenia art. 840 § 1 pkt. 2 k.p.c. wskutek błędnego uznania przez Sąd Rejonowy, iż przedawniło się roszczenie odsetkowe także za okres 3-letni przed dniem wszczęcia egzekucji w sprawie Km 10169/11 (obecnie Km 2950/17), z tym tylko zastrzeżeniem, że w ramach tego zarzutu nietrafnie przyjęto, że złożenie wniosku egzekucyjnego nastąpiło w dniu 5 sierpnia 2011 r., podczas gdy – jak już wskazano wyżej – miało to miejsce w dniu 8 sierpnia 2011 r.; wydaje się, że przy dokonywaniu tego ustalenia także skarżący nie uwzględnił daty pieczęci pocztowej na przesyłce, ale oparł się wyłącznie na wskazanej w piśmie dacie jego sporządzenia. Skonstatować zatem należy, że zarzut z pkt. 2 tiret drugie apelacji jest zasadny co do odsetek za okres od dnia 8 sierpnia 2008 r. do dnia 11 sierpnia 2011 r., natomiast chybiony co do odsetek za okres od dnia 6 sierpnia 2008 r. do dnia 7 sierpnia 2008 r.

Nie można natomiast uznać za słuszny zarzutu z pkt. 2 tiret pierwsze apelacji, gdzie jego autor wywodzi, że bezzasadne było uwzględnienie powództwa w zakresie odsetek za okres sprzed dnia 13 marca 2002 r., ponieważ należność ta została już wyegzekwowana przez komornika i zaliczona właśnie na poczet tych właśnie odsetek. Z przesłanką tego wniosku nie sposób się zgodzić. Skarżący ma rację, podkreślając, że tytuł wykonawczy może być pozbawiony wykonalności w takim tylko zakresie, w jakim dotąd nie został wykonany, nie dostrzega jednak, iż postępowanie egzekucyjne, w którym wskazana należność została wyegzekwowana, toczy się na podstawie dwóch różnych tytułów wykonawczych – pierwszym z nich jest nakaz zapłaty z dnia 12 października 2001 r. wydany w postępowaniu nakazowym przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu w sprawie XI Nc 244/01 opatrzony klauzulą wykonalności nadaną postanowieniem z dnia 10 czerwca 2005 r. w sprawie I Co 114/05 na rzecz pozwanego i przeciwko powodowi, zaś drugim tenże nakaz zapłaty opatrzony klauzulą wykonalności nadaną postanowieniem z dnia 16 października 2006 r. w sprawie I Co 241/06 na rzecz pozwanego i przeciwko A. B. i T. M.. Jak wynika z karty rozliczeniowej zawartej w aktach egzekucyjnych, wszelkie wyegzekwowane dotąd w toku przedmiotowego postępowania należności zostały ściągnięte wyłącznie od A. B. i T. M., brak tam natomiast adnotacji, by jakkolwiek część zadłużenia została wyegzekwowana od S. P.; tej ostatniej okoliczności nie wykazał także pozwany. Prowadzi to do oczywistego wniosku, że należność, na wyegzekwowanie której powołuje się strona pozwana, została ściągnięta nie na podstawie tytułu wykonawczego wystawionego przeciwko powodowi, ale na podstawie tytułu wystawionego przeciwko jego współdłużnikom solidarnym, a zatem nie mamy do czynienia z sytuacją, w której S. P. żądałby pozbawienia wykonalności wskazanego w pozwie tytułu wykonawczego w części, w jakiej posłużył on już wyegzekwowaniu od niego roszczeń wierzyciela. Wprawdzie z adnotacji komornika na tytule wykonawczym opatrzonym klauzulą na rzecz pierwotnego wierzyciela wynika, że w toku postępowania w sprawie III Km 41/02 ściągnięto od dłużnika kwotę 14,57 zł (adnotacja na tytule wykonawczym, k. 87 odwrot akt), ale niezależnie od tego, że chodzi tu o inny tytuł wykonawczy (którego podstawą jest ten sam tytuł egzekucyjny, ale opatrzony został klauzulą na rzecz innego wierzyciela), to

ponadto sam skarżący zaznaczył w odpowiedzi na pozew, że należność tę zaliczono na poczet wierzytelności z tytułu kosztów procesu, zatem nie ma ona nic wspólnego z przedmiotem niniejszego postępowania. W konsekwencji stwierdzić trzeba, że to raczej S. P. mógłby powoływać okoliczność wymienioną w treści przedmiotowego zarzutu jako podstawę pozbawienia wykonalności skierowanego przeciwko niemu tytułu, skoro spełnienie świadczenia – także w drodze zastosowania przymusu państwowego – przez współdłużników solidarnych zwalnia go, stosownie do art. 366 § 1 in fine k.c., z długu w części przez nich spłaconej, a to z kolei stanowi podstawę uwzględnienia powództwa z art. 840 § 1 pkt. 2 k.p.c.; powód jednak takiej okoliczności nie powołał, więc w myśl art. 843 § 3 k.p.c. nie była ona przedmiotem rozpoznania w sprawie niniejszej. Choć z powyższych rozważań wynika, że postawiony zarzut jest niezasadny, to jednak zważyć należy, iż skarżący, w związku z jego podniesieniem, zaskarżył rozstrzygnięcie pozbawiające tytuł wykonalności co do odsetek należnych przed dniem 12 marca 2002 r. i w efekcie Sąd odwoławczy ma obowiązek korygowania w tym zakresie zaskarżenia wszelkich konsekwencji naruszenia przez Sąd I instancji przepisów prawa materialnego, choćby apelujący nie powołał zarzutów dotyczących tych uchybień. Jak już powiedziano wyżej, Sąd Rejonowy, pozbawiając tytuł wykonalności w tej części, naruszył art. 125 § 1 zd. I k.c., nie dostrzegając, że nie uległy podlegające 10-letniemu terminowi przedawnienia odsetki za okres przed uprawomocnieniem się nakazu zapłaty, tj. za okres od dnia 24 września 2001 r. do dnia 9 września 2001 r. i w tej części powództwo powinno zostać oddalone, a zaskarżony wyrok nie odpowiada prawu.

Pozostaje jeszcze kwestia rażącego wykroczenia przez Sąd meriti poza granice powództwa, zważywszy, że powód objął zakresem swego żądania odsetki od kwoty 30.728,47 zł, zgodnie z treścią tytułu wykonawczego, zaś Sąd orzekł w swym wyroku o odsetkach od kwoty 41.221,40 zł, co zapewne miało swoje źródło w niedokładnym odczytaniu treści pozwu, gdzie S. P. wymienia wprawdzie tę kwotę, ale jako skapitalizowaną sumę odsetek, co do których przedmiotowy tytuł miałby zostać pozbawiony wykonalności. Jest to oczywiste naruszenie art. 321 § 1 k.p.c., którego jednak Sąd II instancji nie może wziąć pod uwagę, gdyż w apelacji nie został podniesiony zarzut odnoszący się do tej kwestii proceduralnej; jedynym wyjątkiem od tej zasady mogłaby być sytuacja, w której naruszenie to prowadziło do nieważności postępowania, gdyż wówczas art. 378 § 1 in fine k.p.c. zezwalałby Sądowi na rozważenie tej kwestii z urzędu w granicach zaskarżenia (tak np. w wyroku SN z dnia 26 marca 2013 r., II PK 216/12, OSNP Nr 1 z 2014 r., poz. 5 lub w wyroku SA w Warszawie z dnia 3 kwietnia 2020 r., VI ACa 538/19, niepubl.). Sąd odwoławczy nie dopatruje się w realiach sprawy niniejszej podstaw do stwierdzenia nieważności postępowania, co oznacza, że ani nie jest władny przyjąć, iż doszło do naruszenia art. 321 § 1 k.p.c., ani też wywieść z tego faktu dalszych konsekwencji procesowych w postaci stwierdzenia niedopuszczalności wydania wyroku w zakresie wykraczającym poza granice powództwa, co skutkowało by musiało zaniechaniem merytorycznego rozpoznawania zaskarżonego rozstrzygnięcia w tej części oraz uchyleniem go i umorzeniem postępowania w sprawie na podstawie art. 386 § 3 k.p.c. Jednak to, że wskutek braku zarzutu naruszenia norm proceduralnych Sąd II instancji winien w granicach zaskarżenia rozpoznać merytorycznie orzeczenie Sądu Rejonowego także w części wykraczającej poza granice pozwu, oznacza w konsekwencji, że ma obowiązek ocenić jego trafność w kontekście prawidłowego zastosowania prawa materialnego, uwzględniając z urzędu ewentualne naruszenia norm materialnoprawnych i dokonując, w rezultacie dopatrzenia się tego rodzaju uchybień, ewentualnej merytorycznej korekty zapadłego rozstrzygnięcia Sądu niższej instancji na gruncie art. 386 § 1 k.p.c.

Z uzasadnienia przedmiotowego wyroku wynika, że rozstrzygnięcie z punktu 1 orzeczenia, pozbawiające wykonalności tytuł wykonawczy w zakresie odsetek od należności głównej przewyższającej kwotę 30.728,47 zł, było skutkiem stwierdzenia przedawnienia roszczenia odsetkowego, co stanowi wymienione w art. 840 § 1 pkt. 2 k.p.c. zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie nie może być egzekwowane. Oczywiście jednak przesłanką przedawnienia roszczenia jest fakt istnienia tego roszczenia, gdyż nie może się przedawnić roszczenie nieistniejące, natomiast w toku niniejszego postępowania żadna ze stron nie twierdziła, a tym bardziej nie wykazała, by istniało stwierdzone tytułem wykonawczym roszczenie pozwanego względem powoda o zapłatę odsetek ustawowych za okres od dnia 24 września 2001 r. do dnia 11 sierpnia 2011 r. od sumy przewyższającej kwotę 30.728,47 zł, tj. od dalszej kwoty 10.492,93 zł (41.221,40 zł – 30.728,47 zł = 10.492,93 zł). W sytuacji nieistnienia tego roszczenia błędnie Sąd I instancji zastosował do niego przepisy prawa materialnego dotyczące przedawnienia, a skoro nie może być mowy o jego przedawnieniu, to w konsekwencji nie można też przyjąć, że spełniona została przesłanka pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w tej części z art. 840 § 1 pkt. 2 k.p.c., nie wspominając już o tym, że przedmiotowy

tytuł nie posiada części, której mogłoby dotyczyć rozstrzygnięcie Sądu w tym zakresie. Pozostając więc w granicach zaskarżenia, które obejmują całość rozstrzygnięcia o odsetkach za okresy od dnia 24 września 2001 r. do dnia 12 marca 2002 r. oraz od dnia 6 sierpnia 2008 r. do dnia 11 sierpnia 2011 r., stwierdzić trzeba, że niezasadne jest rozstrzygnięcie pozbawiające wykonalności tytuł wykonawczy w tych okresach co do odsetek należnych od kwoty głównej przewyższającej 30.728,47 zł i w tej części zaskarżone orzeczenie również winno podlegać odpowiedniej korekcie.

Rekapitulując powyższe rozważania, Sąd odwoławczy uznaje, że:

- zasadna jest apelacja w części dotyczącej pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego co do odsetek ustawowych od dnia 24 września 2001 r. do dnia 9 grudnia 2001 r., gdyż roszczenie w tym zakresie objęte jest terminem przedawnienia z art. 125 § 1 zd. I k.p.c., który dotąd nie upłynął;
- w części dotyczącej pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego co do odsetek ustawowych od dnia 10 grudnia 2001 r. do dnia 12 marca 2002 r. apelacja jest zasadna w tym zakresie, który dotyczy odsetek za ten okres od sumy przewyższającej kwotę 30.728,47 zł, gdyż nie wykazano istnienia, a tym samym przedawnienia takiej wierzycelności; w pozostałym zakresie apelacja jest bezzasadna, gdyż przewidziany w art. 125 § 1 zd. II k.c. termin przedawnienia roszczenia odsetkowego za okres od dnia 10 grudnia 2001 r. do dnia 12 marca 2002 r. od kwoty 30.728,47 zł już upłynął i chybiony jest zarzut pozwanego, iż w tym zakresie należność została już od powoda wyegzekwowana w toku postępowania egzekucyjnego;
- w części dotyczącej pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego co do odsetek ustawowych od dnia 6 sierpnia 2008 r. do dnia 7 sierpnia 2008 r. apelacja jest zasadna w tym zakresie, który dotyczy odsetek za ten okres od sumy przewyższającej kwotę 30.728,47 zł, gdyż nie wykazano istnienia, a tym samym przedawnienia takiej wierzycelności; w pozostałym zakresie apelacja jest bezzasadna, gdyż przewidziany w art. 125 § 1 zd. II k.c. termin przedawnienia roszczenia odsetkowego za okres od dnia 6 sierpnia 2008 r. do dnia 7 sierpnia 2008 r. od kwoty 30.728,47 zł już upłynął, skoro przerwanie biegu przedawnienia roszczenia odsetkowego wskutek wszczęcia egzekucji nastąpiło w dniu 8 sierpnia 2011 r.;
- zasadna jest apelacja w części dotyczącej pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego co do odsetek ustawowych od dnia 8 sierpnia 2008 r. do dnia 11 sierpnia 2011 r., gdyż przewidziany w art. 125 § 1 zd. II k.c. termin przedawnienia został przerwany w dniu 8 sierpnia 2011 r., a po tym dniu już nie biegł.

Skutkować musi to zmianą zaskarżonego wyroku na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w części, w jakiej apelacja okazała się zasadna poprzez oddalenie powództwa w tym zakresie i oddaleniem apelacji w oparciu o art. 385 k.p.c. w części, w jakiej zasadna nie była; ograniczony zakres zaskarżenia spowodował, że wyrok Sądu II instancji nie może dotyczyć rozstrzygnięcia pozbawiającego tytuł wykonawczy wykonalności w zakresie odsetek od kwoty 41.221,40 zł za okres od dnia 13 marca 2002 r. do dnia 5 sierpnia 2008 r.

Odnosząc się do zaskarżonego również rozstrzygnięcia o kosztach postępowania pierwszoinstancyjnego, stwierdzić trzeba, że Sąd odwoławczy nie zgadza się z postawionym w apelacji zarzutem naruszenia art. 101 k.p.c., w szczególności nie podziela tezy skarżącego, iż przepis ten winien zostać w sprawie zastosowany dlatego, że pozwany nie dał powodu do wytoczenia powództwa – gdyż, zdaniem apelującego, za taki powód nie można uznać prowadzenia egzekucji na podstawie tytułu wykonawczego stwierdzającego przedawnione roszczenie, o ile dłużnik nie podniósł zarzutu przedawnienia – częściowo uznając je w odpowiedzi na pozew. Jak trafnie pokreślił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 grudnia 2012 r., IV CZ 121/12, niepubl., który to pogląd Sąd II instancji rozpoznający niniejszą sprawę w pełni podziela, jeśli zachodzą okoliczności stanowiące podstawę powództwa opozycyjnego, sam fakt dysponowania przez wierzyciela tytułem wykonawczym, który może stanowić podstawę egzekucji, daje dłużnikowi powód do wytoczenia sprawy w rozumieniu art. 101 k.p.c. Niemniej jednak korekta rozstrzygnięcia merytorycznego skutkować musi także zmianą orzeczenia o kosztach postępowania, gdyż nie sposób uznać, mając na uwadze ostateczny wynik procesu, że powód uległ tylko co do nieznacznej części swego żądania i że zachodziła podstawa do zastosowania w sprawie art. 100 zd. II k.p.c. Ponieważ w myśl zasady stosunkowego rozdzielenia kosztów wynikającej z art. 100 zd. I k.p.c., dla ustalenia, w

jakim zakresie powód sprawę wygrał, konieczne jest porównanie zakresu jego żądania zawartego w pozwie z zakresem ostatecznego uwzględnienia tego żądania, Sąd II instancji przyjmuje, że wartość przedmiotu sporu, obejmującego odsetki ustawowe od kwoty 30.728,47 zł od dnia 24 września 2001 r. do dnia 19 września 2011 r., wynosiła 41.221,40 zł, a roszczenie objęte pozwem zostało ostatecznie uwzględnione w części obejmującej odsetki ustawowe od kwoty 30.728,47 zł od dnia 10 grudnia 2001 r. do dnia 7 sierpnia 2008 r., których wartość po skapitalizowaniu wynosi 26.984,87 zł. Przy wyliczeniach dotyczących zakresu uwzględnienia powództwa Sąd nie może wziąć pod uwagę rozstrzygnięcia wykraczającego poza żądanie pozwu z tej oczywistej przyczyny, że żądanie rozstrzygnięcia sprawy w tej części nie było objęte zakresem powództwa, a tym samym nie sposób rozpatrywać go w kategorii ostania się przez powoda ze swoim roszczeniem lub jego nieuwzględnienia. Oznacza to, że powód wygrał sprawę w 65 % ($26.984,87 \text{ zł} : 41.221,40 \text{ zł} \times 100 \% \approx 65 \%$) i taką też część kosztów postępowania pierwszoinstancyjnego winien pokryć pozwany, przy czym szczegółowe rozliczenia tych kosztów pozostawiono w ślad za Sądem Rejonowym referendarzowi sądowemu, do czego podstawę daje art. 108 § 1 zd. II k.p.c.

Choć strona pozwana wygrała sprawę na etapie postępowania apelacyjnego niemalże w całości, to jednak o kosztach tego postępowania orzeczono w oparciu o art. 102 k.p.c., mając na uwadze bardzo złą sytuację majątkową powoda, na którą składają się jego niskie dochody (pozostające po uwzględnieniu potrąceń egzekucyjnych na poziomie ok. 800,00 zł miesięcznie) i znaczne zadłużenie, a także stan jego zdrowia, w szczególności niepełnosprawność spowodowaną upośledzeniem narządu wzroku; w ocenie Sądu II instancji nałożenie w tych okolicznościach na S. P. wynikającego z art. 100 zd. II k.p.c. obowiązku zwrotu na rzecz pozwanego niemałych kwot w postaci opłaty od apelacji i kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym jawiłoby się jako rozstrzygnięcie ewidentnie pozostające w niezgodzie z zasadami słuszności. Żądanie zasądzenia odsetek od kwoty należnej tytułem zwrotu kosztów postępowania (nawiasem mówiąc, zawarte w pismach pełnomocników obu stron) jest oczywiście niezasadne jako sprzeczne z art. 9 ust. 6 ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r., poz. 1469 ze zm.). Ponadto Sąd odwoławczy przyznał pełnomocnikowi reprezentującemu powoda z urzędu w postępowaniu apelacyjnym ze Skarbu Państwa koszty udzielonej pomocy prawnej, obliczając ich wysokość w oparciu o § 16 ust. 1 pkt. 1 w związku z § 8 pkt. 5 i § 4 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 68) na kwotę 1.476,00 zł.